

JAN KŘIPAČ / 12. 7. 2017

Svět podle Daliborka

Krátce po svém uvedení na karlovarském festivalu vstupuje do kin nový film Víta Klusáka. Dokumentární portrét prostějovského neonacisty na sebe upoutal pozornost ještě před svým dokončením několika mediálními kauzami.

Klusák svého protagonistu objevil na internetu, kde natrefil na amatérská videa jistého Dalibora K. Jejich otevřeně rasistický obsah, naivní a zároveň znepokojující forma i relativně vysoký počet zhlédnutí přiměl režiséra, aby jejich autora vyhledal. Po několika marných pokusech se mu nakonec podařilo Dalibora kontaktovat a přemluvit k natáčení.

Snímek zachycuje sedmatřicetiletého muže, který stále bydlí u své matky, v jeho všednodenních situacích: při práci v místní továrně, během občasných návštěv hospod a hlavně při natáčení krátkých videí, které Dalibor umisťuje na Youtube a sdílí na Facebooku. Postupně se z těchto samostatných, uzavřených scén skládá nejednoznačný obraz člověka, který pod maskou násilníka skrývá citlivou duši. Za jeho příklonem k nacistické ideologii lze spatřovat množství různých příčin: od složitých rodinných poměrů přes nízké společenské postavení až po neúspěch v partnerských vztazích. „Od začátku jsem věděl, že nechci natočit aktivistický odsudek, dokumentární popravu nácka. Cennější je zkusit tyhle zapomenuté, společensky zašlapané, nešťastné, od informací odstřižené zbloudilce pochopit,“ říká Klusák.^[1]

Zlom ve filmu nastává ve chvíli, kdy se do bytu nastěhuje další muž – sedmačtyřicetiletý Vladimír, se kterým se Daliborova matka seznámila přes internet. Jeho ještě radikálnější názory Daliborovi imponují a vybízí ho k čím dál ostřejšímu vystupování. Zároveň ho matčin milostný poměr přiměje k tomu, aby si sám našel partnerku. Tou je svobodná matka Jana, která je zprvu zaskočena Daliborovou nenávistnou rétorikou, ale nakonec se sama stane přesvědčenou neonacistkou.

Klusák svůj film koncipuje ze dvou typů scén: jednak z přímého záznamu aktuálního dění, jednak ze zpětných rekonstrukcí situací, které se skutečně udály (sem patří zejména scény natáčení Daliborových videí, které kromě vlastního obsahu přibližují také okolnosti, během nichž tyto svérázné performance vznikaly). V obou případech režie zaznamenává předkamerovou realitu z odstupu – ve výtvarně prokomponovaných celcích, které se nesnaží předstírat dokumentaristickou formu. „Točil jsem záměrně v širších nešvenkovaných výjevech, aby si je uchoval i divák a nezůstal mu jen nějaký prchavý dojem. Možná tohle byl i důvod, proč jsou kompozice takové přísné, na milimetr dotažené. Mají v sobě takovou nějakou urputnost, stejně jako názory našich postav.“^[2]

Z této stylizace se snímek vymaňuje až v samotném závěru, kdy poklidný observační styl střídá syrový reportážní záznam. Rozpohybovaná ruční kamera sleduje protagonisty na jejich zájezdu do polské Osvětimi, kde jsou konfrontováni přímo s historickou realitou holocaustu. Ve chvíli, kdy ani žena, která přežila nacistická zvěrstva, nedokáže Dalibora zviklat v jeho postoji, vystoupí Klusák před kameru a sám svého protagonistu slovně napadne. Problematickou scénu, která narušuje zvolený koncept, přesto režisér ve výsledném střihu ponechal. „Dal jsem ji tam, protože si myslím, že ačkoli to působí alibisticky a je vidět nějaká moje bezradnost, že se tím doznávám k tomu, že zvolená metoda v ten moment selhává a nezbylo mi nic jiného než se dopustit hysterického výstupu.“^[3]

Film *Svět podle Daliborka* se natáčel během let 2015–2016. V průběhu realizace vyvolal několikrát zájem médií, kdy např. Klusák poskytl televiznímu pořadu 168 hodin záznamy hajlujících fanoušků skupiny Ortel, byl předvoláván k policejním výslechům nebo vzbudil pohoršení zmíněnou cestou do Osvětimi, stylizovanou jako komerční zájezd cestovní kanceláře „za emocemi“. Po hrubém sestřihu štáb uskutečnil ještě jednu dotáčku některých scén (např. rozhovoru Dalibora a Jany o tom, proč nechodí k volbám). Pro nedostatek finančních prostředků museli tvůrci nakonec vyhlásit veřejnou sbírku, která pokryla postprodukční práce. Ještě před samotným dokončením byl snímek vybrán do dokumentární soutěže karlovarského festivalu, kde byl premiérově uveden 2. července.

Svět podle Daliborka (Česká republika – Slovensko – Velká Británie

2017), režie: Vít Klusák, scénář: Vít Klusák, Marianna Stránská, kamera: Adam Kruliš, hudba: Vladimír Godár, střih: Janka Vlčková, výtvarník: Marianna Stránská, produkce: Vít Klusák, Filip Remunda, výroba: Hypermarket Film, s.r.o., koprodukce: Česká televize, Peter Kerekes, BRITDOC Foundation, distribuce: Bontonfilm, a.s., délka: 105 min., distribuční premiéra: 13. 7. 2017.

Kompletní údaje o filmu budou k nalezení v databázi.

Poznámky:

[1] Pickering, Mark, Rozhovor: Vít Klusák o filmu Svět podle Daliborka. *Dokweb.net* [online]. [cit. 2017-07-07]. URL: <https://dokweb.net/clanky/detail/346/rozhovor-vit-klusak-o-filmu-svet-podle-daliborka>.

[2] Šedá, Kateřina, Svět podle... *Dok.revue* [online]. [cit. 2017-07-07]. URL: <http://www.dokrevue.cz/clanky/svet-podle>.

[3] Tamtéž.